

**Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság**  
**1.Bf.169/2011/21.**

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság **Budapesten, 2013. év május hó 14. napján** megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

**í t é l e t e t:**

A különösen jelentős kárt okozó készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés büntette és más bűncselekmény miatt I. r. vádlott és társai ellen indult büntetőügyben a Fővárosi Bíróság 4.B.1508/2008/95. számú ítéletét I. r., II. r., III. r. és IV. r. vádlottakkal szemben megváltoztatja.

A bűncselekmény megnevezését valamennyi vádlott esetében készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés büntetteként jelöli meg, a jogszabályi felhívás érintetlenül hagyása mellett.

I. r. vádlott a börtönbüntetés fele részének letöltése után feltételes szabadságra bocsátható.

III. r. vádlott szabadságvesztés büntetését fogházban rendeli végrehajtani, egyúttal mellőzi a Szegedi Városi Bíróság 5.B.1867/2002. számú ügyében jogerősen kiszabott 10 (tíz) hónap börtönbüntetés végrehajtását.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét I. r., II. r. és III. r. és IV. r. vádlottakkal szemben helybenhagyja.

A másodfokú eljárás során felmerült 18.480,- (tizennyolcezer-négyszáznyolcvan) forint bűnügyi költséget I. r. vádlott köteles az államnak megfizetni.

Az ítélet ellen további fellebbezésnek nincs helye.

**I n d o k o l á s:**

A Fővárosi Bíróság (jelenleg Fővárosi Törvényszék) 4.B.1508/2008/95. számú 2011. év március hó 23. napján kihirdetett ítéletével I. r. vádlott bűnösségét különösen jelentős kárt okozó készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés büntettének kísérletében, mint felbújtó [Btk. 313/C. § (1) bekezdés a) pont és (6)

bekezdés a) pont Btk. 16. §, Btk. 21. § (1) bekezdés] állapította meg, ezért 2 év börtönbüntetésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte.

II. r. vádlott bűnösségét különösen nagy kárt okozó készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés büntettének kísérletében, mint bűnsegéd [Btk. 313/C. § (1) bekezdés a) pont és (5) bekezdés a) pont Btk. 16. §, Btk. 21. § (2) bekezdés] állapította meg, ezért mint többszörös visszaesőt 3 év fegyházbüntetésre és 3 év közügyektől eltiltásra ítélte.

III. r. vádlott bűnösségét különösen jelentős kárt okozó készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés büntettének kísérletében [Btk. 313/C. § (1) bekezdés a) pont és (6) bekezdés a) pont Btk. 16. §] állapította meg, ezért 3 év börtönbüntetésre és 3 év közügyektől eltiltásra ítélte. Egyben elrendelte a Szegedi Városi Bíróság 5.B.1867/2002/28. számú ítéletével kiszabott 10 hónapi börtönbüntetés végrehajtását.

IV. r. vádlott bűnösségét különösen nagy kárt okozó készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés büntettének kísérletében [Btk. 313/C. § (1) bekezdés a) pont és (5) bekezdés a) pont Btk. 16. §] állapította meg, ezért 2 év börtönbüntetésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte.

Egyben rendelkezett az eljárás során lefoglalt bűnjelekről és kötelezte a vádlottakat a felmerült bűnügyi költség viselésére.

A kihirdetett ítéletet az ügyész tudomásul vette, míg I. r. vádlott és védője elsődlegesen felmentésért, másodlagosan a büntetés enyhítése végett, II. r. vádlott védője elsődlegesen felmentésért, másodlagosan a büntetés enyhítése végett, míg II. r. vádlott írásbeli beadványában csatlakozott a védője kérelmében foglaltakhoz, III. r. vádlott védője felmentésért, III. r. vádlott írásbeli beadványában szintén felmentés végett, IV. r. vádlott védője elsődlegesen felmentésért, másodlagosan a büntetés enyhítése végett jelentett be fellebbezést, míg IV. r. vádlott írásbeli beadványában csatlakozott a védője kérelmében foglaltakhoz.

Az I. r. vádlott meghatalmazott védője a tárgyaláson bejelentett fellebbezését írásban megindokolta. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítéletében megállapított tényállás részben ellentétes az iratok tartalmával, ezen túlmenően tényekből tényekre helytelen következtetést vont le az első fokon eljáró bíróság. Így iratellenes megállapítás, mely szerint I. r. vádlott ismerte II. r. vádlottat, ezt kizárólag III. r. vádlott vallomására alapítottan állapította meg. A III. r. vádlott ezen állítását az iratok tartalma nem támasztotta alá. Az elsőfokú bíróság valamennyi vádlottat szavahihetetlennek tartotta, azonban III. r. vádlott I. r. vádlottat terhelő vallomását mégis elfogadta, valamint „szemezgetett” I. r. vádlott azon vallomásaiból, amelyek a vádat alátámasztották, ennek azonban megfelelő indokát nem adta.

Iratellenes megállapítás, mely szerint a vádlottak egymással való kapcsolatukat, valamint a csekkkel való találkozásukat titkolni igyekeztek. Iratellenes megállapítás, hogy valamennyi vádlottnak tudnia kellett a csekk hamis voltáról. Az I. r. vádlott a

csekk felhasználása során aktív magatartást nem tanúsított, önmagában a csekk átadása III. r. vádlottnak nem bűncselekmény, továbbá I. r. vádlott, mint üzletember tisztában volt az ilyen jellegű csekkek jogi természetével, és azzal is, hogy az a felhasználásra alkalmatlan.

A felhasznált csekkek joghatás kiváltására alkalmatlanok voltak. Tehát a cselekmény alkalmatlan eszközzel elkövetettnek minősül. Ennek megfelelően a vád tárgyává tett cselekmény kísérlete nem valósult meg.

Álláspontja szerint helytelenül vont következtetést a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján az elsőfokú bíróság arra, hogy I. r. vádlott felbujtóként követett el bűncselekményt, I. r. vádlott semmiféle olyan aktív magatartást nem valósított meg, amelynek hatására bárkiben a bűncselekmény elkövetésére irányuló szándék kialakult volna. Már a nyomozás során a nyomozóhatóság is bizonytalan volt I. r. vádlott szerepének megítélésével kapcsolatban, erre utal, hogy kezdetben tanúként hallgatták meg, majd két évvel később került sor gyanúsítottkénti kihallgatására. Ugyanakkor 1. személy meghallgatására az eljáró hatóságok nem fordítottak figyelmet.

Mindezek alapján elsődlegesen az I. r. vádlott felmentését, másodlagosan a kiszabott büntetés enyhítését, felfüggesztett szabadságvesztés büntetés kiszabását indítványozta, e körben utalva arra is, hogy I. r. vádlott 65 éves büntetlen előéletű, rendezett körülmények között élő személy, akinek egészségi állapota is megromlott. I. r. vádlott meghatalmazott védője 2012. november 13-án érkezett beadványában bejelentett fellebbezését azzal egészítette ki, hogy egy, az ügyben szereplőhöz hasonló, a német bankrendszerből származó csekk másolatát csatolta annak igazolására, hogy az eljárás tárgyát képező csekkek minden probléma nélkül beszerezhetőek, azokat a számuk alapján nyilvántartják. Ily módon igazolható lett volna, hogy az eljárásban felmerült hamis csekkek kinek a számára lettek kiállítva, ezen személyeket nyilatkoztatni kellett volna arról, hogy az eredeti csekkek kinek a számára kerültek kiállításra. Korábbi írásbeli beadványában rögzítetteket változtatás nélkül fenntartotta és I. r. vádlott megromlott egészségi állapotának igazolására további orvosi igazolásokat csatolt. Az I. r. vádlott a csatolt orvosi igazolások alapján többek között magas vérnyomásban, Parkinson-kórban szenved.

A II. r. vádlott meghatalmazott védője a benyújtott fellebbezését írásban megindokolta, álláspontja szerint az elsőfokú bíróság megalapozott tényállást állapított meg, azonban tévesen következtetett II. r. vádlott bűnösségére. Hivatkozott arra, hogy az 1965. évi 2. tvr. I. melléklet, I. fejezet 1. cikke, illetve a 2/1965.(I.24.) IM rendelet 1. § (1) bekezdése határozza meg a csekk fogalmát és így módon a csekk a Btk. 313/E. §-a szerint készpénz-helyettesítő fizetési eszköznek minősül. A II. r. vádlott védőjének álláspontja szerint a Btk. 313/B.-313/D. §-ok alkalmazásában készpénz-helyettesítő fizetési eszközön a külön jogszabályban meghatározott készpénz-helyettesítő fizetési eszközt, továbbá az utazási csekket és váltót kell érteni, feltéve, ha a másolással, hamisítással vagy jogosulatlan felhasználással szemben védett. A külföldön kibocsátott fizetőeszköz a belföldön kibocsátottal azonos védelemben részesül. Utalt az Európai Unió tanácsának 2001. május 28-án meghozott Kerethatározat 1. cikkének a) pontjára, amely meghatározza a fizetőeszköz fogalmát. A fizetőeszköz minden, a törvényes

fizetőeszköztől különböző materiális dokumentum, amely ... lehetővé teszi önmagában, vagy más fizetőeszközzel együtt pénz, vagy pénzérték átutalását, amelyek formájukkal, kódolásukkal, vagy aláírással védettek a másolás, vagy csalárd felhasználás ellen.

Mindezek alapján megállapítható, hogy az elkövetők által csatolt csekkek nem forgatható értékpapírok, kibocsátásukhoz nem fűződnek a csekkhez hasonló garanciális szabályok, kizárólag elszámolási utalványnak minősülnek, amely a bűncselekmény elkövetési tárgya nem lehet.

Mindezek alapján II. r. vádlott felmentésére tett elsődlegesen indítványt, míg másodlagosan a kiszabott büntetés enyhítését kérte. Hivatkozott arra, hogy alkalmatlan kísérletről van szó jelen ügyben, hiszen adott körülmények között és feltételek mellett az eszköz nem volt alkalmas a szándékolt eredmény előidézésére, a bemutatott okirat alapján az azonnali fizetés reális lehetősége nem állott fenn. Annak igazolására, hogy II. r. vádlott árukereskedelemmel foglalkozott, olyan cégekre vonatkozó cégkivonatokat csatolt, amelyek II. r. vádlott tevékenységét igazolják e körben.

IV. r. vádlott védője becsatolta az 1. társaság cégkivonatát és 2012. december havi főkönyvi kivonatát annak igazolására, hogy IV. r. vádlott ma is mezőgazdasági termény-kereskedelemmel foglalkozik.

A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség BF.379/2011. számú átiratában a bejelentett védelmi fellebbezéseket alaptalannak tartotta. Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság eljárása során az eljárási szabályokat betartotta, az elsőfokú eljárás elhúzódását az eredményezte, hogy a tárgyalást több esetben újra kellett kezdeni. Észrevételezte, hogy az ítélet bevezető rendelkezésében csak a legutóbbi újrakezdést követő tárgyalási napokat tüntette fel, figyelemmel arra, hogy az ítélet indokolásában többször utalt a korábbi tárgyalásokon elhangzottakra, és azokat bizonyítékként is értékelte, ezeket a tárgyalási napokat is fel kellett volna tüntetnie. A lefolytatott bizonyítási eljárás alapján mérlegeléssel állapította meg az ítéleti tényállását, amely az ügy lényegét tekintve megalapozott, kizárólag a vádlottak vagyoni helyzetét illetően pontosítandóak a személyi körülményeik. Az elsőfokú bíróság okszerűen következtetett a vádlottak bűnösségére, a cselekmények minősítése is törvényes, mindezek alapján a felmentésre irányuló fellebbezések nem vezethetnek eredményre. A bűnösségi körülményeket hiánytalanul számba vette a büntetés kiszabása során, és súlyuknak megfelelően értékelte azokat. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását indítványozta.

A Fővárosi Ítéltábla nyilvános ülésén az I. r. vádlott védője a bejelentettel egyezően tartotta fenn a fellebbezését, a korábban írásban benyújtott fellebbezését ismertette.

II. r. vádlott védője szintén a bejelentettel egyező tartalommal tartotta fenn fellebbezését. Érvelése szerint a cselekmény elkövetési eszköze nem lehetett a csekk, mert joghatás kiváltására alkalmatlan, legfeljebb egy elszámolásra szóló utalvány lehet, így a II. r. vádlott terhére legfeljebb magánokirat-hamisítás lenne

róható, de azt az ügyész nem tette vád tárgyává illetve elévült. Iratokat csatolt arra vonatkozóan, hogy II. r. vádlott jelenleg is hasonló üzleti tevékenységet folytat, melyből jelentős bevétele van. Az elsőfokú ítélet megváltoztatását, elsődlegesen II. r. vádlott felmentését, másodlagosan a kiszabott főbüntetés enyhítését - végrehajtásában hosszabb időre felfüggesztett szabadságvesztés kiszabását - kérte.

III. r. vádlott védője a felmentés végett bejelentett fellebbezését fenntartotta. Álláspontja szerint az elsőfokú ítélet részben iratellenes, részben megalapozatlan, ami a III. r. vádlott tudati oldalára és cselekvőségére vonatkozik. Téves a bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban a szándékosságra vont következtetés. III. r. vádlott 3. és 7. tanú segítségével a csekk ellenőrzítésére törekedett. A III. r. vádlott tudati oldalát vizsgálva az elsőfokú bíróság a vádlott hátrányára értékelte a körülményeket, ahelyett, hogy azt az előnyére állapította volna meg. Az ítélet rögzíti, hogy a III. r. vádlott tisztában volt a csekk hamis voltával, ez iratellenes, mert nincs bizonyítva. Azt kellett volna megállapítani, hogy III. r. vádlott nem látta át a csekk hamis voltát. Nincs olyan bizonyíték, ami alapján megállapítható lett volna, hogy a III. r. vádlott tudott volna arról, hogy hamis csekket kívánt volna beváltani, vagy az, hogy a vádlottak egymás közti kommunikációja arra irányult volna, hogy a hamis csekkek alapján közösen jogosulatlan anyagi előnyökhöz jussanak. 14. tanú vallomásának elfogadása súlyos eljárási szabálysértés, a vallomást ki kellett volna rekeszteni a bizonyítékok köréből. A vádlottak által megnevezett külföldi személyek felkutathatása érdekében nem tett semmit az elsőfokú bíróság. A nyomozati iratok között fellelhető rendőrségi megkeresések alapján beazonosítható volt 1. személy, III. r. vádlott felmentését indítványozta arra figyelemmel, hogy a rendelkezésre álló iratok alapján bűncselekmény elkövetése nem állapítható meg.

IV. r. vádlott védője bejelentett fellebbezését fenntartotta. Sételmezte, hogy azon védelmi indítványoknak nem adott helyt az elsőfokú bíróság, amelyek olyan személyek meghallgatására irányultak, akiknek tanúkénti meghallgatása az eljárásban nélkülözhetetlen lett volna. Álláspontja szerint védő jelenléte nélkül nem lehetett volna a nyomozás során IV. r. vádlottat meghallgatni, figyelemmel a gyanúsításban közölt bűncselekményre. A 2006. augusztus 17-i és 2006. szeptember 5-ei vallomás felvételére védő jelenléte nélkül került sor, így sértült a védekezéshez való jog, ezáltal a Be. 77-78. § alapján a bizonyítás törvényessége is. 14. tanú tanúkénti kihallgatása szintén aggályos. 16. tanú tanúkénti meghallgatása szempontjából megkérdőjelezendő, hogy ő pszichológusként vagy a hatóság tagjaként vett-e részt az eljárásban. 14. tanú elmeállapotának vizsgálata igazságügyi orvosszakértői szakkérdés, ebben pszichológus nem foglalhat állást. Sem 2. személy, sem a „Karcsiként" megnevezett személy felkutathatása érdekében nem történt érdemi intézkedés, pedig ez minimális garanciája lett volna a fegyveregyenlőség elvének megtartására.

Az okmányszakértői vélemény tekintetében a rendőrség részéről és később a bíróság részéről is eljárási szabálysértés történt. A kirendelt szakértő nem kaphatta meg az eredeti és a hamis csekkeket, mivel a szakvélemény fénykép-mellékletében

nem szerepel az eredeti és a hamis csekk. A kirendelő határozatban sem szerepel ennek átadása, ezért ki kell rekeszteni a bizonyítékok közül.

Az elsőfokú bíróság ítélete Be. 351. § (2) bekezdés c) és d) pontja alapján megalapozatlan, ezek nem kiküszöbölhetők, ezért elsődlegesen indítványozta a IV. r. vádlott felmentését. Másodlagosan enyhébb büntetés kiszabását, hivatkozott arra, hogy alkalmatlan kísérletről volt szó, továbbá eltartásra szoruló kiskorú gyermekei vannak, a jelentős időmúlás és a hosszabb idő alatti büntető eljárás hatálya alatt állás is enyhítő körülmény. A BK.154., BKV 56. számú irányelvek alkalmazását kérte.

A nyilvános ülésen jelenlévő ügyész az elsőfokú ítélet helybenhagyását indítványozta, mert az kellően megalapozott.

Előadta, hogy 14. tanú vallomásának értékelésével kapcsolatban az elsőfokú bíróság részletes bizonyítást vett föl, és jutott arra a következtetésre, hogy annak felvétele megfelelt az eljárásjogi követelményeknek.

A csekk védett voltával kapcsolatban megállapítható, hogy a csekkek nyomdatechnikai úton egyszerű papírra készültek, ha nem is bonyolultan, de éppen emiatt védettek voltak. Nyomdatechnikai védelmet jelentenek a háttérnyomatok, a bankok logóinak szerkezete és elhelyezkedése, az oldalsó függőlegesen elhelyezett vörös mezőben fehérrel feltüntetett feliratok, a sorszámozás annak kivitele és a kibocsátó aláírása. Az eredeti okmányok védettek voltak a hamisítás és a jogosulatlan felhasználás ellen, így megfeleltek a csekk fogalmának.

Alkalmatlan eszköz körében egyértelműen megállapítható volt az eljárás során, hogy a pénzügyi intézményeknél, a bankoknál ebben az időben még meglehetősen kialakulatlan gyakorlata volt az ilyen csekkek beváltásának. Azért, mert nem volt egy egységes leszabályozott, kialakult gyakorlat, emiatt a bankok vagy eltérő, vagy semmilyen gyakorlatot nem folytattak a csekkek ellenőrzésével kapcsolatban. Ott ahol az ellenőrzés hiányát vagy kialakulatlanságát használják fel, attól még nem lehet alkalmatlan kísérletnek minősíteni. Az elsőfokú ítélet 29. oldalán leírta bíróság, hogy a két külön úton indult csekk milyen gyorsan összefutott egy személyi körhöz, a kijelentés „ha ezt sikerülne beváltani, több is lesz” mutatja, a IV. r. vádlottnál a házkutatás során előkerült ilyen további csekk. Ezen körülmények arra utalnak, hogy nem egy ellenőrzési célú bemutatásról volt szó, hanem más célja volt a vádlottaknak. A bizonyítási indítványok elutasításával kapcsolatban az elsőfokú bíróság a saját álláspontját megindokolta.

I. r. vádlott az utolsó szó jogán előadta, hogy a csekkek sorszáma alapján a bankok pontosan tudják, hogy kinek adják ki a csekket, így a csekkek visszaellenőrizhetők.

III. r. vádlott az utolsó szó jogán előadta, hogy nem követett el bűncselekményt, pénzügyi szakembert keresett azért, hogy ellenőriztesse a csekket. Nem akart bűncselekményt elkövetni.

A bejelentett védelmi fellebbezések nem voltak megalapozottak.

A Fővárosi Ítéltábla a védelmi perorvoslatok folytán bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét és az azt megelőző eljárását. Ennek eredményeként megállapította, hogy a Fővárosi Törvényszék a perrendi szabályok megtartásával alapos és kellő részletességű bizonyítási eljárást folytatott le. A bírósági eljárás során a perrendi szabályok betartásával kapcsolatos védelmi kifogások nem merültek fel, a védelem az eljárás nyomozati szakában történt eljárásjogi szabálysértésekkel kapcsolatban tett megállapításokat.

E körben a Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy az eljárás nyomozati szakában valóban történtek eljárási szabálysértések. Így helyesen hivatkozott arra a IV. r. vádlott védője, hogy a 2006. év augusztus hó 17. napján és a 2006. év szeptember hó 5. napján tartott gyanúsítotti kihallgatásról nem értesítették a védőt (a 2006. augusztus 18. napján történt kirendelés egyértelműen a kihallgatást követő időpontban történt), ennek következtében a gyanúsított kihallgatásán védő nem volt jelen, ami - figyelemmel a gyanúsításra - azt jelenti, hogy a nyomozó hatóság megsértette a kötelező védelemre vonatkozó eljárási szabályokat. Ugyanakkor az is rögzítendő, hogy a következő - 2006. év december hó 21. napján tartott - gyanúsítotti meghallgatásról a kirendelt védőt szabályszerűen értesítették, aki a kihallgatáson megjelent. Védője jelenlétében a gyanúsított pedig úgy nyilatkozott, hogy korábbi vallomásait változtatás nélkül fenntartja.

A védelem hivatkozott arra is, hogy a nyomozás során 14. tanú tanúkénti meghallgatása során a nyomozó hatóság megsértette az eljárási szabályokat, a tanú elmeállapotával kapcsolatban olyan szakvélemény állt rendelkezésre, amely azt tartalmazta, hogy a tanú belátási képessége tartósan hiányzik, illetőleg nem állapítható meg elmondása valóságtartalma.

Annak megítélése tehát, hogy a tanú nyomozati vallomása megtétele során beszámítható állapotban volt- e, olyan szakkérdés, melyre vonatkozóan csak elme-orvosszakértő tud nyilatkozni a tanú szakértői vizsgálata alapján, ennek megítélése meghaladja a pszichológus kompetenciáját. Ezen túlmenően a bevont pszichológus, mint a nyomozó hatóság tagja volt jelen, ami szintén a hatályos büntető eljárási szabályokba ütközik.

14. tanú vallomásának értékelésével kapcsolatban rögzíti az ítéltábla, hogy az elsőfokú bíróság széles körű bizonyítási eljárást folytatott le, melynek során mind 15., mind 16. tanút szakértelemmel bíró tanúként meghallgatta.

15. tanú nem igazságügyi elmeszakértő, szakvéleményét polgári perben kirendelt eseti szakértőként tette, mint elmeorvos. 16. tanú pedig a kihallgatás idején pszichológus szaktanácsadóként volt jelen, feladata arra korlátozódott, hogy azzal kapcsolatban nyilatkozzon, a tanú kihallgatható állapotban van-e. Mindezek alapján egyértelműen megállapítható, hogy 16. tanú, mint pszichológus csak segítőként volt jelen a kihallgatást végző rendőrtiszt mellett, igénybevétele a tanú kihallgatása során nem volt kötelező. Szakértői közreműködése - amely a Be. 103. § (1) bekezdés b) pontja értelmében kizárt - a tanú meghallgatása kapcsán fel sem

merült. A büntetőeljárás során 14. tanú elmeorvos szakértői vizsgálatát nem rendelték el, ez a Be. hatályos rendelkezései értelmében nem kötelező.

A Be. 81. § (1) bekezdése c) pontja értelmében nem hallgatható ki tanúként, akitől testi vagy szellemi állapota miatt nyilvánvalóan nem várható helyes vallomás.

A tanú ezen állapotának megítélését a hatályos Be. nem köti szakértői véleményhez sem a nyomozás során, sem a tárgyalási szakban. Maga a kihallgatást végző rendőrtiszt is eldönthette volna, hogy saját megítélése szerint 14. tanú kihallgatható állapotban van-e. Ennek a kérdésnek az eldöntéséhez segítőként pszichológus közreműködését kérte, ami ennek megfelelően nem kifogásolható. Az elsőfokú bíróság e körben rögzítette, hogy 14. tanú összefüggő, ellentmondásoktól mentes vallomást tett, a kérdésekre adekvát válaszokat adott, vallomásában foglaltak egy része a vádlotti nyilatkozatokkal is összhangban állt (ítélet 26. oldal 3. bekezdés). Magából a rögzített és felolvasott vallomásból - függetlenül bármely szakértelemmel bíró tanú erre vonatkozó nyilatkozata nélkül - az elsőfokú bíróság levonta azt a következtetést, hogy 14. tanú értékelhető vallomást tett. 14. tanú vallomásának tartalmi részét illetően pedig sem a vádlottak sem a védők nem tettek észrevételt, kizárólag azt kifogásolták, hogy a kihallgatást végző rendőr nem elmeorvosi szakvélemény beszerzését követően döntött a tanú meghallgatásának kérdésében. Ugyanakkor az ítélet tábla kirekesztette az ítélet indokolásából a 26. oldal 2. bekezdésének második mondatát a fentebb kifejtettek alapján.

A védelem arra vonatkozó felvetései, hogy az elsőfokú bíróság nem kísérelte meg felkutatni és tanúként meghallgatni 2. személyt és 1. személyt szintén nem helytállóak. Az elsőfokú bíróság ítéletének 24. oldal 2. bekezdése rögzíti, hogy 2. személy ellen Németországban mind elfogatóparancs, mind körözés is érvényben van ismeretlen tartózkodási helyére tekintettel. Az ítélet 24. oldal 5. bekezdése pedig rögzíti, hogy 1. személy személyazonosságát a nyomozás során nem sikerült megállapítani. Ennek megfelelően helyesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor az e körben tett védelmi indítványoknak nem adott helyt.

Az elsőfokú bíróság ügyfelderítési kötelezettségének teljes mértékben eleget tett a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján mérlegeléssel állapította meg ítéleti tényállását, helyesen vetette el e körben a vádlottak védekezését és a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján jutott arra a következtetésre, hogy a vádlottak elkövették a terhükre rótt bűncselekményeket.

I. r. és IV. r. vádlott volt az a két személy, akik a külföldön kiállított hamis csekkeket beváltásra felkínálták és a csekkek beváltására megfelelő banki kapcsolatokat kerestek. III. r. és II. r. vádlottak közvetítettek a két csekkbirtokos valamint a banki kapcsolatokat biztosító tanúk között, majd a két nagy összegű csekk felbukkanását követő rövid időn belül, mind a vádlottak, mind a hamis csekkek összekerültek a Keleti pályaudvar restijében, ahonnan az ügyintézés azonos módon és azonos szereplőkkel haladt. A csekkek mögött álló pénzügyi tranzakciók eltérőek voltak az I. és III. r. vádlott által birtokolt csekk esetében biodízel gyártáshoz, míg a II. és IV. r.

által birtokolt csekk esetében kukorica- és takarmányvásárláshoz állt rendelkezésre a csekk. Mindkét üzletben az azonosságot az jelentette, hogy a csekk kötelezettjét egyik vádlott sem ismerte, a célzott üzletekhez kapcsolódóan a csekkeken kívül semmi más nem állt rendelkezésre, a biodízel üzem létrehozása a csekk beváltásával, míg az ismeretlen mennyiségű kukorica, takarmány megrendelése szintén a csekk beváltásával indult volna, mindkét esetben ismeretlenül maradó üzleti partnerrel, akik a csekk átadását követően a közös üzlet reményében semmilyen lépéseket nem tettek, nem jelentkeztek. Az üzleti partner hiánya okán pedig a vádlottak semmiféle szerződéssel nem rendelkeztek, amely a gazdasági kapcsolatokra és gazdasági eseményekre utalt volna.

Az elsőfokú bíróság számos ellentmondást rögzített a vádlottak vallomásaiban, amely cáfolta szavahihetőségüket, helyesen állapította meg azt is, hogy a vádlotti vallomások egyezősége összehangolása kizárólag tárgyalási szakban a meghatalmazott védők fellépésével egyidejűleg kimutatható. A vádlotti vallomásokban olyan nagyszámú és feloldhatatlan ellentmondás áll fenn, amely szavahihetőségüket egyértelműen cáfolja. Azon védekezésük, mely szerint a csekket kizárólag ellenőrzésre akarták a bankban bemutatni azonnal megdőlt az okirati bizonyítékok alapján, mindkét csekk hátoldalát aláírta III. és IV. r. vádlott továbbá aláírták a csekk beszedésre vonatkozó megbízást és mindketten bankszámlát nyitottak annak érdekében, hogy a csekk ellenértéke e számlákra átutalható legyen. Ezen okiratok megléte dokumentált, a bankban az ügymenet az ügyfél kifejezett nyilatkozata alapján indul, amelyet minden banki művelet elvégzése előtt írott formában rögzítenek és csak az ügyfél aláírását követően indul el az adott banki művelet. 8. tanú vallomása pedig egyértelmű az ellenőrzéssel kapcsolatban, az ügyfél csak a saját bankjánál tudja ellenőriztetni a csekket, más esetben az ügyfél mielőtt elfogadná a csekket, a bankhoz a másolatát nyújthatja be, ilyen esetben a kibocsátó bank csak azt tudja megerősíteni, hogy állítottak ki ilyen csekket. A bank csak saját nagy ügyfelei részére végeztet ellenőrzést. (86. tárgyalási jegyzőkönyv 10. oldal 3. bekezdés). A tanú nyilatkozata szerint, ha másolatot bocsátanak a bank rendelkezésére és a csekk hamis, mivel még nincs ügylet, illetve megbízás ezért nem tesznek feljelentést. (86. tárgyalási jegyzőkönyv 10. oldal 7. bekezdés).

A vádlottak nem voltak az 1. Pénzügyintézet ügyfelei, számlanyitásra kizárólag azt követően került sor III. és IV. r. vádlott részéről, amikor egyértelművé vált, készpénzes kifizetés a csekkekkel kapcsolatban nem teljesíthető, kizárólag számlára utalással történhet a remélt kifizetés. A számlanyitás során munkabérutalás jogcímet adtak meg a vádlottak, aminek saját előadásuk szerint sem volt semmi alapja.

A vádlottak valamennyien tisztában voltak a csekkek hamis voltával, azzal, hogy az általuk átadott csekkek nem valódi értékpapírok, abból törvényesen kifizetéshez nem juthatnak, mindkét csekkel kapcsolatban abban bíztak, hogy 14. és 7. tanú közreműködése révén olyan banki kapcsolatra tesznek szert, amely kapcsolat lehetővé teszi, hogy tényleges ellenőrzés nélkül a csekkek ellenértékét a bank

átutalja az újonnan nyitott bankszámlákra, a banki kapcsolat keresése kizárólag ennek biztosítására irányult.

Normál banki ügymenet esetén a csekk beváltása - annak kimagaslóan nagy összege ellenére - a banki protokoll része, a vonatkozó szabályok betartásával, annak elintézéséhez semmiféle banki kapcsolatra nincs szükség, a szükséges információk a bankok nyilvános interneten elérhető oldalain hozzáférhetőek illetőleg a banki ügyfélszolgálaton keresztül elérhetőek.

Mindkét csekkkel kapcsolatos előadás, mely szerint a jövőbeli biodízzel kapcsolatos együttműködés illetőleg a kukoricaügylet állt a háttérben semmivel nem alátámasztott. A csekk kibocsátásának háttérében gazdasági esemény, szerződés, amely indokolta volna azt, nem volt. A meghatározatlan gazdasági partner, a jövőbeni gazdasági kapcsolat lehetősége sem igazolhatja a csekk kibocsátását, minden gazdasági megfontolást és realitást nélkülöz így elképzelhetetlen azon üzleti konstrukció, melynek értelmében szerződéses kapcsolatban nem álló, egymást nem ismerő felek a jövőbeni gazdasági kapcsolatukat azzal alapozzák meg, hogy egy szokatlanul nagy összegre szóló csekket bocsátanak a reménybeli partner rendelkezésére.

Az iratok alapján a megállapított tényállás kisebb mértékben kiegészítésre illetve kijavításra szorul:

Az ítéleti tényállás 5. oldal 8. bekezdését akként pontosítja, hogy „egy magát 1. személynek megnevezett személytől kapta l. r. vádlott a csekkeket.

Az ítéleti tényállás 5. oldal 9. bekezdését azzal pontosítja, hogy egy magát 2. személyként megnevező személytől.

Az ítéleti tényállás 6. oldal 1. bekezdés utolsó előtti mondatát az alábbiak szerint pontosítja:

A csekkek nagy összegére figyelemmel az 1. Pénzügyintézet nem küldte el beszédre a csekkeket a külföldi bankokhoz, hanem - a számlanyitás és a csekk beszédési megbízások benyújtásnak napján - a csekkeket kibocsátó cégek számláit vezető német bankoktól előzetesen információt kért azokról.

A 2. társaság számlavezető bankja a 2. Pénzügyintézet, míg az 3. társaság számlavezető bankja a 3. Pénzügyintézet.

A 2. Pénzügyintézet közlése szerint a csekk hamis, a 2. társaság nem rendelkezett bankszámlához tartozó csekkkel, ezen túlmenően a csekk alsó részén szereplő számlaszámok eltérnek az eredeti csekkeken használtaktól. A 3. Pénzügyintézet válasziratában szintén közölte, hogy nem állítottak ki ilyen csekket és nem teljesíthető a kifizetés.

Az ítéleti tényállás 7. oldal 1. bekezdés vége az alábbiakkal egészítendő ki:

Az eredeti és a hamis csekkek összetétele eltérő, a hamis csekkek kisebb fluoreszkálással rendelkeztek, nem világítottak, az eredeti csekkekhez hasonlóan (94-es tárgyalási jegyzőkönyv 5. oldal). A két bank által kibocsátott csekk esetében egy helyen történt a hamisítás, az egyik bank - 3. Pénzintézet - csekksorszámát a másik bank - 2. Pénzintézet - csekkjeinek kitöltéséhez használt speciális betűtípussal sorszámozták.

Az így kiegészített, helyesbített tényállás minden vonatkozásban megalapozott - miután az elsőfokú bíróság kellően megindokolta, hogy a vádlottak vallomásával szemben miért a felsorolt bizonyítékok alapján állapította meg az ítéleti tényállást, amely mentes a Be. 352. § (1) bekezdésében írt hiányosságoktól - irányadó volt a másodfokú eljárásban is.

Az elsőfokú bíróság a rendelkezésére álló bizonyítási anyagot értékelési körébe vonva, a bizonyítékokat egyenként és egymással is egybevetve mérlegelte, és e tevékenységéről számot is adott.

A vádlottak bűnösségét a Fővárosi Törvényszék okszerűen állapította meg, és a cselekmények minősítése is megfelel a Btk. rendelkezéseinek, csupán annyiban kell pontosítani, hogy az ítélet rendelkező részében a bűncselekmények megnevezését kellett pontosítani. A 2007. évi CLXII. törvény 18. §-a 2008. év január hó 1-i hatállyal módosította az 1998. évi XIX. törvény (Be.) 258. § (2) bekezdés d) pontját és előírta, hogy a bűncselekmény Btk. szerinti megnevezését az alkalmazott törvényhely - ideértve a bűncselekmény minősített esetének megállapításakor a bűncselekmény alapesetét meghatározó törvényhelyet is - az ügydöntő határozat rendelkező részében fel kell tüntetni. A rendelkezés értelmezésére pedig a Legfelsőbb Bíróság 61/2008 BK véleményében adott iránymutatást. Ennek megfelelően a Fővárosi Ítéltábla pontosította a rendelkező részben a bűncselekmények megnevezését.

Az elsőfokú bíróság helyesen minősítette a vádlottak cselekményét készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés büntettének - az elkövetési értékhez igazodó - minősített eseteként.

A Genfben 1931. március 19-én megkötött Csekkjogi Egyezmény - amely az 1965. évi 2.tvr-tel vált a magyar joganyag részévé - I. Melléklet 1. Cikke rögzíti, hogy a csekk mit tartalmaz, azaz milyen instrumentum minősül csekknek.

A csekk tartalmazza:

1. a csekk elnevezést az okirat szövegében, és pedig az okirat kiállításának nyelvén;
2. a határozott pénzösszeg fizetésére szóló feltétlen meghagyást;
3. a fizetésre kötelezett nevét (címezett);
4. a fizetési hely megjelölését;
5. a csekk kiállítási napjának és helyének megjelölését;

## 6. a kibocsátó aláírását.

A 39. cikk pedig rögzíti, hogy a kibocsátó vagy a csekkbirtokos megtilthatja a csekkek készpénzben történő kifizetést úgy, hogy a csekk előlapjára átlós irányban ráírja ezeket a szavakat „elszámolásra”... ami tehát annyit jelent, hogy a csekk kizárólag jóváírással, átutalással számolható el.

A III. és IV. r. vádlott által beszédésre átadott csekkek megfelelnek az Egyezményben adott meghatározásnak és lefedik a Btk. 313/E. § értelmező rendelkezését a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz esetében. Az ügyészség képviselője helyesen hivatkozott arra, hogy az átadott csekkek nyomdatechnikai úton védettek voltak a másolással, hamisítással szemben. Így a külföldi bankok által kibocsátott és mintaként megjelölt csekkek a háttérnyomatok, a bankok logóinak szerkezete és elhelyezkedése, az oldalsó függőlegesen elhelyezett vörös mezőben fehérrel feltüntetett feliratok, a sorszámozás és annak kivitele és a kibocsátó aláírása tekintetében eltérnek a vádlottak által beszédésre átadott csekkektől. Így az eredeti okmányok a védettek voltak a hamisítás és a jogosulatlan felhasználás ellen, így megfelelő védelmük - melyet a jogszabály megkíván - megállapítható.

Itt utal az ítéltábla arra a védelmi felvetésre, hogy amennyiben a vádlottak által beszédésre átadott hamis csekkek nem minősülnének csekknek, akkor csekkvőségük a Btk. 318. § (1) bekezdés szerinti csalás bűntettének megállapítására lenne alkalmas, melynek büntetési tétele megegyezik a vádlottak terhére értékelt cselekményekével.

Azonban az irányadó tényállás szerint a III. és IV. r. vádlott a banki alkalmazottnak történő hamis csekk átadásával természetes személyt ejtett tévedésbe azért, hogy a megtévesztett banki alkalmazott a megfelelő vagyoni jogi rendelkezéseket megtegye, aminek eredményeként a kár bekövetkezik. Ebben az esetben tehát a csalás törvényi tényállásának elemei fedik a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés törvényi tényállását és a specialitás elve miatt utóbbi megállapításának van helye.

Ugyanakkor az ítéltábla nem osztotta az elsőfokú bíróság alkalmas eszközre vonatkozó okfejtését.

Az eszköz alkalmasságát soha nem elvontan, hanem az elkövetés konkrét körülményei között kell megvizsgálni, és arra kell a választ megadni, hogy az eszköz a konkrét feltételek mellett alkalmas volt-e a szándékolt eredmény előidézésére.

Alkalmatlan az eszköz, ha az adott körülmények között, illetőleg az alkalmazott módon, mértékben vagy mennyiségben nem alkalmas a szándékolt eredmény előidézésére, bár arra más körülmények között, más módon mértékben vagy mennyiségben felhasználva alkalmas lehet. (relatív alkalmatlanság)

A felülbírált ügyben a csekk feltétlenül alkalmas volt a megtévesztésre, mivel a valódi értékpapír látszatát keltette, olyannyira, hogy a banki alkalmazottak az 1. Pénzintézetnél átvették, kizárólag a csekken szereplő összeg nagysága volt az, ami a banki alkalmazottnak feltűnt. Ugyanakkor a benyújtott csekkek formátuma, jelölése megfelelt a banki gyakorlatban előforduló csekkeknek.

Az iratokból megállapítható, hogy a benyújtott csekkeket beszédre vette át a pénzintézet, (az ügyfelek maguk is ezt jelölték meg a kitöltéskor a formanyomtatványon) nem pedig meghitelezés (leszámítolás) céljából. A beszédessel pedig együtt jár a kibocsátó vagy jogutód külföldi pénzintézet megkeresése, amely nyilvánvalóan már nem járhatott a szándékolt eredménnyel, a pénz megszerzésével, azaz károkozással. Ennek megfelelően a vádlottak által megkísérelt csalás nem volt alkalmas arra, hogy a bűncselekménnyel megcélzott pénzintézeteknek tényleges kárt okozzon. Az sem kétséges azonban, hogy a hamis csekk egyéb formában alkalmas lehetett volna a szándékolt eredmény elérésére, de az adott esetben - beszédre átvétel - miatt fel sem merült a meghitelezés, leszámítolás vagy elszámolás.

Azt viszont helyesen fejtette ki az elsőfokú bíróság, hogy a vádlottak a maguk részéről minden megtettek a megtévesztés és a károkozás érdekében, csak a bank magatartásán - ellenőrzés - múlt, hogy az nem következett be.

Ugyanakkor ez a körülmény azt is jelenti, hogy a büntetés kiszabása során csekély súllyal értékelhető a kísérlet alkalmatlansága, a társadalomra veszélyessége igen jelentős a vádlottak terhére felrótt bűncselekménynek. Nem a vádlottak eljárásának volt betudható a kísérleti szak.

Az elsőfokú bíróság helyesen foglalt állást a Btk. 2. § alkalmazását illetően, ez a másodfokú felülbírálat idején is helyénvaló volt, ezért ezt az ítélet tábla nem érintette.

Az elsőfokú bíróság a büntetés kiszabása során irányadó enyhítő és súlyosító tényezőket feltárta, helyesen és hiánytalanul felsorolta és nagyobb részt kellő súllyal értékelve, a vádlottakkal szemben megfelelő és a belső arányokat is kifejező büntetést szabott ki. A kísérleti szakban maradt bűncselekmény másodfokú eljárásban való alkalmatlannak értékelése és az elsőfokú ítélet kihirdetésétől bekövetkezett további időmúlás enyhítő körülmények, de az elsőfokú bíróság büntetés kiszabásának helyességére nem hatottak ki. Az alkalmatlanság kapcsán már utalt az ítélet tábla a bűncselekmény kimagasló társadalmi veszélyességére és az elkövetők teljes, befejezett kísérletet eredményező magatartására. A bűncselekményre irányadó büntetési tételnél enyhébb, kizárólag az enyhítő szakasz alkalmazásával kiróható büntetés mértéke az I. és III. r. vádlott esetében egyáltalán nem eltűzött.

Ilyen körülmények mellett a törvényhozó által lehetővé tett büntetésenyhítés bekövetkezett, a büntetés további mérséklése nem indokolt, annak nincs törvényi alapja. A vádlottak büntetése tetтарыны, alkalmas a büntetési célok megfelelő

biztosítására, kifejezi a vádlottak személyének és az elkövetett bűncselekménynek a társadalmi veszélyességét, a büntetés korlátlan enyhítése csak lehetőség, kötelezettséget nem ró az eljáró bíróságra.

Ugyanakkor a büntetlen előéletű I. r. vádlott esetében a másodfokon eljáró bíróság nyomatékos enyhítő körülményként vette figyelembe büntetlen előéletét, amely életkoránál - 70 év - fogva mindenképpen kedvező személyi körülmény és lehetőséget látott arra, hogy büntetése fele részének kitöltése után méltányosságból feltételesen szabadlábra kerülhessen [Btk. 47. § (3) bekezdés].

III. r. vádlott esetében pedig a csatolt orvosi dokumentumok alapján, amelyek igazolták fennálló betegségeit, a másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy kizárólag e körülmények alapján a Btk. 45. § (2) bekezdése szerint fogházban rendeli végrehajtani az elsőfokú bíróság által helyes mértékben kiszabott szabadságvesztés büntetést.

A másodfokú bíróság III. r. vádlott esetében megállapította, hogy a Btk. 68. § (1) és 67. § (1) bekezdés d) pontja alapján a korábbi ügyében kiszabott felfüggesztett szabadságvesztés elrendelésére már nem kerülhet sor, a szabadságvesztés büntetés végrehajthatósága elévült.

Ezért a fentiekben rögzített körben az elsőfokú bíróság ítéletét a Be. 372. § (1) bekezdése szerint megváltoztatta, míg egyéb törvényes - így a járulékos kérdésekben meghozott - rendelkezéseit a Be. 371. § szerint helybenhagyta.

Az ítélet ellen a fellebbezés további lehetőségét a Be. 386. § kizárja.

**Budapest, 2013. év május hó 14. napján**

**. Rédei Géza s.k.. Vincze Piroska s.k.. Mató Ágnes s.k.**

a tanács elnöke

előadó bíró

bíró

A Fővárosi Törvényszék 2010. március hó 23. napján kelt 4.B.1508/2008/95. számú ítélete a Fővárosi Ítéletábla mint másodfokú bíróság 1.Bf.169/2011/21. számú ítéletében foglalt változtatással I. r., II. r., III. r. és IV. r. vádlottal szemben 2013. május hó 14. napján jogerőre emelkedett.

**Budapest, 2013. év május hó 14. napján**

**. Rédei Géza s.k.**

A kiadmány hitelélül:

a tanács elnöke